

לרפואת רחמים בן אסתר, לרפואת רחל ציון בת אודיה, לעילוי נשמת לאה מרים בת נחמיה ע"ה

פרשת נח

בפרשת השבוע מסופר על ענין המבול, ומפטירים בפרשה זו, בה מוזכר המבול ברמז, בלשון 'מי נח'

תִּרְאֵי כנסת ישראל ממעשיך הרעים הראשונים, **כִּי לֹא תְבוֹשִׁי** בכך, וְאַל תִּקְלָמִי מהגויים שביזו אותך בגלות, **כִּי לֹא תִחְפְּרִי** - לא תצטרכי להסתיר עוד פניך מחמת אחרים המשפילים אותך, וכנגד הבושה הפנימית אומר, **כִּי בִשְׁתַּעַלְמִיךָ תִשְׁכַּחֲתִי** - אמחל לך על העבירות שעשית בימים הראשונים והתביישת בהם, וְחִרְפַּת אֲלֻמְנוֹתֶיךָ שבימי גלותך, **לֹא תִזְכְּרִי עוֹד**, לאחר שיגאל אותך ה' מהגלות, וישיב את בנייך לארצם. (ה) ומבאר מדוע תישכח חרפת הגלות, **כִּי בַעֲלִיךָ עֲשִׂיךָ**, הרי ה' צְבָאוֹת שָׁמוֹ, ובידו לשדד מערכות הטבע ולהשיבך לארצך, כי כל צבאות היקום תחת ממשלתו. וכנגד בושת החטאים אומר, וְגֵאלְךָ יִהְיֶה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל, שזהו כינוי לה' בשעה שישראל מתנהגים בקדושה, ובאותה שעה יהיו ישראל קדושים וצדיקים, וגם באותו הזמן אֱלֹהֵי כָל הָאָרֶץ יִקְרָא, כי כל העמים יכירו במלכותו, ובודאי לא יחטאו ישראל עוד. (ו) ממשיך ומתאר הנביא את כנסת ישראל בזמן הגלות, **כִּי כָאִשָּׁה עֲזוּבָה, וְעֲצוּבַת רוּחַ** על כך שבעלה עזבה, קָרָאךָ ה' בימי גלותך, אבל גם קודם לכן, כשישבו ישראל על אדמתם, וְאִשְׁתִּי נְעוּרִים כִּי תִמָּאֵס על בעלה, אָמַר עלייך אֱלֹהֶיךָ, כי באותו זמן חטאו בעבודה זרה והיו מאוסים בעיני ה'. (ז) וכנגד זה שהיא כאשה עזובה מנחם אותה ה' ואומר, הלא בְּרָגַע קָטַן עֲזַבְתִּיךָ, כי כל העזיבה והגלות אינה נחשבת אלא כרגע קטן לעומת התשועה הגדולה והנצחית שעתידיה להיות, וּבְרַחֲמִים גְּדֹלִים על כך שנעזבת, אֶקְבָּצְךָ. (ח) וכנגד זה שהיתה מאוסה בעיניו מחמת חטאיה, אומר ה', בְּשִׁטְטִי קָצַף הַסִּתְרֹתַי כְּפִי רָגַע מִמֶּנִּי - גם הקצף שקצפתי עלייך ומחמת כן הסתרתי פני מִמֶּנִּי, היו בערך מועט ביותר, כמו רגע אחד, לעומת החסד הגדול של מחילת עוונותייך, וּבְחֶסֶד עוֹלָם רַחֲמֶיךָ, כי על ידי הרחמים התחסדתי חסד עולם למחול את עוונך לגמרי, אָמַר גֵּאלְךָ ה'.

(ט) **כִּי מִי נָח זֹאת לִי** - הכעס עלייך והעונש המוטל עלייך קשים בעיני כמו הבאת המבול לעולם, לשחת כל בשר, אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מַעֲבַר מִי נָח עוֹד עַל הָאָרֶץ, וכמו שנשבעתי שלא להביא עוד מבול על כל העולם כֹּן נִשְׁבַּעְתִּי שתי שבועות הנוגעות אלייך,

סֵפֶר יִשְׁעִיהוּ, פֶּרֶק נד (א) הנביא מתאר במליצתו את עת הגאולה, כשישובו ישראל לארצם, וממשיל את הארץ לאם היולדת את בניה, שהם יושבי הארץ, ועל כך אומר, **רְנִי עֲקָרָה לֹא יִלְדָּה** - הגם שציון ישבה שנים רבות כעקרה, שוממה מבלי בניה, הרי בשעה שיתקבצו אליה בניה מכל קצוות הארץ, תרון העקרה, כי הגם שלא ילדה, לא הפסידה, ואף יהיה לה יתרון על שאר הארצות, כי כל הארצות המתהוות לממלכות גדולות עוברות בהכרח מלחמות גדולות, שהם כחבלי לידה, ולעומת זאת ציון תקבל לתוכה פתאום עם עצום ללא מלחמות, ועל כך אומר, **פָּצַחִי רִנָּה וְצִהְלִי לֹא חָלָה** - עלייך לשמוח בכך שלא ילדת, כי על ידי זה לא עברו עליך חבלי לידה, ובכל זאת, **כִּי רַבִּים בְּנֵי צִיּוֹן הַשּׁוֹמְמָה מִבְּנֵי אֶרֶץ אַחֶרֶת הַנַּחֲשֶׁבֶת כְּבָעוּלָה**, שהיתה מיושבת כל העת, אָמַר ה'. (ב) **הַרְחִיבִי מְקוֹם אֹהֶלְךָ**, שזהו המקום העיקרי שיושבים בו, כדי שיכיל את כל בנייך, וזהו המשל לירושלים עצמה, וְיִרְעוֹת מִשְׁכְּנֹתֶיךָ הסמוכים לאהל ומיועדים לאורחים, גם אותם יטו להרחיבם מפני ריבוי הבאים, וזהו המשל לכלל ערי יהודה, אֶל תִּחְשָׁכִי - אל תימנעי אפילו לרגע אחד מלהרחיבם ולהטותם, כי בכל שעה יתרבו הבאים, הָאֲרִיכִי מִיְתְּרֶיךָ המחזיקים את האהלים, שיהיו מוכנים להגדיל את האהל ולהרחיבו, וְיִתְדֵיךָ המחזיקים את האהלים, חֲזָקִי, כדי שיהיה בכוחם להחזיק את האהלים הרבים שייסמכו לך. וכל זה נאמר בדרך משל להתרבות עם ישראל לעתיד לבוא, והתפשטותם בכל הארץ. (ג) **כִּי מִחֲמַת רִיבּוֹי הַיּוֹשְׁבִים בָּאָרֶץ לֹא יִכִּיל אוֹתָם הַמְּקוֹם**, עד אשר יִמִּין וּשְׂמָאוֹל תִּפְרָצִי, להרחיב את גבולות הארץ למרחק, וְזִרְעָךָ גּוֹיִם יִירָשׁ, כי לא יספיקו להם ערי ישראל, וגם ערי הגויים לא יספיקו להם, וְעָרִים נִשְׁמֹטוֹת יוֹשְׁבֵיבּוֹ - עד שיצטרכו ליישב ערים שוממות, כדי למצוא מקום לכולם. (ד) מוסיף ה' ומנחם את כנסת ישראל, כי בזמן שישבו ישראל על אדמתם היתה להם בושה פנימית בכך שעבדו עבודה זרה וחטאו לה', ולאחר שגלו מארצם ולא הוסיפו לחטוא, היתה להם כלימה חיצונית, מצד האומות שביזו אותם, ועל שני הדברים אומר להם ה', אֶל

להתגרות בך מלחמה להורגך, או מי הוא שעליך יפול לשלול את ממונך, והלא כיון שלא נגזר הדבר מעם ה', לא יהיה מי שיוכל להזיק לך. (טז) הנה, אנכי הוא שבראתי את החרש עצמו, המייצר את החרב, וכן את האמצעים שעל ידם הוא נפח באש פהם כדי לעשות זאת, כי מה שהאש נדלקת על ידי הנפיחה בגחלים, ומה שהברזל ניתך באש, דברים אלו הם נעשים ברצון ה' וגזירתו, ומוציא על ידי זה החרש את הכלי למעשהו, ואנכי בראתי משחית לחבל - וגם את הברזל עצמו, שהוא החומר המשחית, ברא ה'. (יז) וכיון שהחומר עצמו, האדם הפועל בחומר, והתכלית של הדברים, נעשים על ידי ה', וה' אינו רוצה שיינזקו ישראל, לכן כל פלי יוצר כדי להיות מזומן עליך להורגך, לא יצלח. וכל לשון תקום אתך למשפט, להתווכח בענייני אמונות ודעות, תרשיע אותו, זאת נחלת עבדי ה', וצדקתם - וזהו השכר על צדקתם ומעשיהם הטובים, מאתי, נאם ה': פרק נה (א) עתה חוזר הנביא לדברים שפתח בהם לעיל (פרק נ'), שבהם הוכיח את בני דורו על כך שאינם מאמינים לדברי נביאי האמת, והולכים אחרי נביאי השקר, ועתה ממשיך וקורא לבני דורו, הוי, כל צמא לכו למים, כי המים הם המשל לאמונות והדעות היסודיות שאין הנפש היהודית יכולה להתקיים בלעדיהם, כמו האמונה במציאות ה' ובשכר ועונש, ואשר אין לו כסף, לכו שברו ואכלו - תוכלו להשיג ללא כסף לחם לאכול, שזהו המשל למצוות שהם חובה על האדם כמו לימוד התורה והמצוות התמידיות. ובנוסף לכך, ולכו שברו בלוא כסף ובלוא מחיר, יין וחלב, שהם המשל לדברים שאינם חובה, כמו יין וחלב הבאים לתענוג, ואינם הכרחיים וכדומה, שהם כמו יין וחלב. (ב) וממשיך ומוכיח את בני דורו, למה תשקלו כסף לנביאי השקר, בלוא להם - ולא תקבלו דבר שהוא מועיל לגוף כמו לחם, ויגיעכם - גם אם תתנו להם את כל הדברים שיגעתם בהם, בלוא לשבעה - הם יתנו לכם תמורתו דברים שאינם ראויים כלל לאכילה ולקשקש, ובמקום זאת, שמעו שמוע אלי, לדברי ה' האמיתיים, ואכלו מאכל טוב הראוי לאכילה ולקשקש, ותתענוג בדשן נפשכם, כמו על ידי שתיית יין וחלב. (ג) הטו אזנכם לשמוע דברי, ולכו אלי, שמעו והבינו ותקבלו את דברי, ותחי נפשכם הצמאה לדברי אלהים חיים, ואכרתה לכם ברית עולם, לשמור לכם את חסדי דוד הנאמנים. (ד) הן עד לאומים נתתיו - הרי את דוד ואת זרעו אחריו, שעמו נכרתה הברית שהוא המשיח, והכנתיו שיהיה עד כנגד העמים, להתרות בהם שישבו לאמונה האמיתית, וכן שיהא נגיד ומצוה לאמים - לשפוט בעניינים שבין עם לעם. (ה) וכיון שזו תכליתו בעולם, לכן הן גוי לא תדע, תקרא אל האמונה בה, וגוי לא ידעוך, אליך ירוצו לשמוע בקולך, וקריאתך אליהם תהיה למען ה' אליהם, שיאמינו בו, וריצתם אליך תהיה ולקדוש ישראל פי פארך - כיון שה', שהוא קדוש ישראל, הוא הפאר שלך, ולכן כולם ירצו לסור למשמעתך:

מקצף עליך עוד על עוונותיך הראשונים, אלא אמחל לך עליהם, ומגער בך להגלותך. (י) פי אפילו אם תתבטל השבועה של המבול, ואמחה את כל היקום, עד אשר ההרים הגדולים ימושו ממקומם, והגבעות הקטנות תמוטינה - תתמוטטנה לגמרי, וחסדי מאתך לעולם לא ימושו ממקומו, וברית שלומי עמך לא תמוט - לא תתמוטט בשום זמן, אמר מרחמך ה': כאן מסיימים הספרדים, והאשכנזים ממשיכים: (יא) באותו זמן שתשב ציון חרבה, על אף שמלאה הארץ בבני ישראל השבים מארצות גלותם, הרי ציון, שהיא כעניה סערה, לא נחמה, כיון שהיא עדיין חרבה, ואומר לה ה', הנה אנכי מרביץ בפיך אבניך - האבנים שעליהם ירבצו יסודות בנין ציון יהיו אבני נופך, ויסדתיך בספירים - והיסודות עצמם יהיו מאבני ספיר. (יב) ושמתי פדכד שמשתיך - החלונות יהיו מאבני שהם, ושעריך אשים לאבני אקדח, שזהו מין אבן יקרה, וכל גבולך יהיה לאבני חפץ, וכיון שתהיה העשירות גדולה כל כך, עד שכל בנין ציון יהיה מאבנים יקרות, תתבטל הסיבה למחלוקת בין בני האדם, הנגרמת מחמת שיש עשירים ועניים, ואילו באותו זמן כולם יהיו עשירים. [ונרמזו בזה גם האבנים הטובות שהיו בחושן, כי הנופך היא האבן של שבט יהודה, שזהו שבט המלכות, והוא יהיה המצע של היסוד. והיסוד עצמו יהיה מאבן ספיר, שזו האבן של שבט יששכר, שהוא שבט לומדי התורה, והם יהיו היסוד, ונמצא שתהיה ציון מושתתת על כתר מלכות וכתר תורה. אבן שוהם היא האבן של שבט יוסף, וזהו אות ההצלחה והעושר, וישתמשו באבן זו לחלון שדרכו נכנס אור השמש, להראות שיהיה להם שפע ברכה והצלחה, ממגד תבואות שמש. ואבן אקדח זו אבנו של שבט לוי, שהוא הממונה על העבודה במקדש, ולכן יהיו השערים מאבן זו, וכל האבנים של שאר השבטים ייקבעו בשאר המקומות, ללמד שכל השבטים יתאחדו לעבודת ה', ולא ייחצו עוד לשתי ממלכות]. (יג) ומלבד זאת, לא תהיה סיבה למחלוקת מחמת דעות כוזבות והשקפות מוטעות, כפי שהיה בזמן בית המקדש השני, שהיתה מחלוקת בין החכמים לבין הצדוקים והבייתוסים, כיון שלעתיד לבוא וכל בניך יהיו למודי ה', שיקבלו את הלימוד והאמונה מה', ולא תהיה מחלוקת בדברים אלו, ועל ידי זה, ורב שלום בניך, כי יהיו כולם בשלום זה עם זה. (יד) וגם לא ייראו באותו זמן מהאויבים החיצוניים, כי בצדקה תכונני - על ידי המעשים הטובים שבין אדם למקום, יהיה גמר הבנין של ציון, רחמי מעשך, והיינו מעבירות שבין אדם לחבירו, ועל ידי זה יינצלו מאויבים, בזכות ההנהגה הצדיקה בעניינים שבין אדם למקום, דעי פי לא תיראי מאויבים שיעשקו את ממונך, ובזכות המצוות שבין אדם למקום, וממחנה - ממי שבא להורגך לא תיראי, פי לא תקרב אליך. (טו) הן גור יגור - וכי יהיה מי שיתגרה בך מלחמה, אפס מאותי - ולא יהיה הדבר מאיתי, וכיון שכל דבר נעשה מעם ה', אם כן, מי גר אתך - מי הוא שיערב ליבו